

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

4 In quibus rebus mandatum consistat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Quid vero si filiusfamilias mandato alterius centum soluat? num hæc solutio ex mandato subsistat? Respondeo, illam subsistere, in cap. Qui generaliter de procur. in 6. Quid, si etiam mandato alicuius constituatur procurator abique consensu patris? Respondeo, mandatum valere: nam ut constat ex cap. Qui generaliter. §. 1. De procuratoribus in Sexto: Nescimus ad negotia, sed etiam ad iudicia potest filiusfamilias abique patris assensu fieri procurator. Item ex l. Filiusfamilias. ff. De procuratoribus, pater, filiusfamilias, etiam si peculium castrense non habeat, posse sine patris assensu procuratorem dare ad negotia, ad lites, & pacta, si fuerit vim vel iniuriam passus.

Secundo quaeritur, An inter patrem, & filium possit contrahi mandatum? v. g. si pater filio mandauerit, ut soluat Titio creditori certam pecuniam, filius ex mandato teneatur, & possit à patre reperere, quod pro eo soluit Titio? Item si quis mandauerit filio, ut pro eo soluat suo patri creditori, an filius ex mandato teneatur? Respondeo, si filiusfamilias habuerit castrense, vel quasi castrense peculium, vel aduentitium, in quo patri vilius fructus non sit, posse inter patrem, & filium interuenire mandatum: at si filiusfamilias tantum habeat peculium profectitium, tunc inter patrem, & filium non contrahitur mandatum, cum ex bonis patris soluat filius, quando aliquid soluit ex peculio profectitio. Quid si Titius mandat Scio, ut det pecuniam Caio filiofamilias, tale ne mandatum subsistat? Respondeo ex l. Si quis mandauerit. ff. Mandati, ubi hæc verba habentur: [Si quis mandauerit filiofamilias credendam pecuniam non contra Senatusconsultum accipienti: sed ex ea causa, ex qua de peculio, vel de in rem verso, vel quod iussu patris teneretur, erit licitum mandatum. Hoc amplius dico, si eum dubitarem, verum contra Senatusconsultum accipienti, an non essem daturus contra Senatusconsultum accipienti, & intercesserit qui diceret non accipere contra Senatusconsultum, & periculo meo (diceret) crede, bene credis: arbitrator locum esse mandato, & mandato eum teneri:] Sic ibi.

Tertio quaeritur, An si mulier matrimonio coniuncta mandet alicui, ut pro ea fideiubeat, ille mandati actione teneatur? Teneatur l. 2. C. Ad Senatusconsultum Velleianum: quia, ut in ea lege habetur, sicut potest seipsam alteri principaliter obligare, cum in rem suam se obstringat, sic etiam potest alteri mandatum dare, ut pro ea fideiubeat, & seipsam obliget creditori.

Quid si mandet alteri, ut fideiubeat pro alio? Mandatum tunc non subsistit, quia obstat Senatusconsultum Velleianum. Vnde in l. Si mulier hereditatem. §. Si mulier ne ipsa. ff. Ad Senatusconsultum Velleianum, dicitur: [Si mulier ne ipsa intercederet, alij mandauit, ut id faceret, an in huius persona locus huic Senatusconsulto sit, qui rogatu mulieris id faceret: totus enim sermo Senatusconsulti ad petitionem non dandam aduersus ipsam mulierem spectat. Et puto rem ita esse distinguendam; ut si quidem creditor, cui me obligauit, mandante muliere, hoc in fraudem Senatusconsulti egisset, ne ipsa interueniret contra Senatusconsultum, daret autem alium, excludendum eum, exceptione fraudis Senatusconsulto factæ. Si autem ignorasset, ego autem scissem, tunc mandati me agentem cum muliere excludendum esse, me autem creditori teneri.] Sic in ea lege.

Quarto quaeritur, An is, cuius bona publicata sunt, si mandauerit alteri, ut ea bona emat, valeat mandatum? Vallet. l. Si mandauerit. §. Is cuius bona. ff. Mandati, cuius legis verba sunt: [Is cuius bona publicata sunt, mandare alicui potest, ut ea emat: & si emerit, utilis erit mandati actio, si non praestet fidem. Quod ideo receptum est, quia publicatis bonis, quicquid postea acquiritur, non sequitur fiscum.] Sic ibi.

Quinto quaeritur, An qui est excommunicatus, dare, vel accipere mandatum queat? Respondeo, mandato alterius procuratorem constitui non posse, etiam si occulte tantum sit excommunicatus, quia capax officij non est,

Instit. Moral. Pars 3.

ut colligitur ex cap. Post cessionem, de probat. ac prouide, quæ gesserit, vim non habent, quamuis ob communem errorem populi, qui bona fide credit eum non esse excommunicatum, valeant, si auctoritate superioris fuerit eius officium confirmatum, argumento sumpto ex l. Barbarius. ff. De officio pratoris: Si autem nominatum denunciatus sit, tanquam excommunicatus, vel fuerit notorius clerici percussor, mandatum ad negotia, vel ad lites, vel negotia, dare nequit, hoc est, procuratorem dare, siue conlucere non potest ad lites, vel ad negotia. Secus verò, quidam aiunt, est, si occulte, vel etiam manifeste, non tamen nominatum denunciatus excommunicatus sit, nec sit notorius clerici percussor, quoniam cum eum vitare non cogimur, potest procuratorem dare ad negotia gerenda, vel ad lites, & iudicia. Sed dicendum existimo generatim imprimis, nullum excommunicatum posse procuratorem dari ad lites, siue iudicia. Nam in cap. Vltimo de procuratoribus habetur: [Si collegium procuratorem constituunt, & inter collegas is, qui praestit, excommunicatus fuerit, & nominatus expresse in literis, quibus procurator creatur, aut eius auctoritate fuerit institutus, aut ipsium ipsi collegæ scouerint esse excommunicatum; irrita est procuratoris electio.] Sic ibi. At si excommunicatus sit reus, potest seipsum in iudicio defendere, & ad id procuratorem dare, cap. Intelleximus de iudic. tunc enim per alium debet in iudicio respondere, vnde cogitur procuratorem creare. Si autem nullum inueniret, qui procuratoris officium suscipere vellet, aut non inueniret hominem sibi fidelem, possit per se ipsum respondere, excipere, & appellare, & alia, quæ ad sui defensionem spectant. cap. Cum inter, de exceptio. Et sicut actor in iudicio esse, vel procuratorem dare ad agendum in iudicio non potest, sic etiam nequit reconuenire. cap. Cum inter, de exceptionibus.

Sexto quaeritur, An seruus possit procuratorem dare? Potest ad sua peculiaria negotia gerenda, non ad lites, siue iudicia. In quo differt à filiofamilias, qui ut dixi, potest procuratorem constituere ad negotia, & ad lites, ut se defendat, vel agat, si fuerit vim, vel iniuriam passus. Seruus id non potest. l. Seruum. ff. De procurat. At is, qui de statu suo litigat, videlicet, sit ne seruus, an liber, potest procuratorem habere, non solum in administratione rerum, sed etiam in actionibus, quæ ei, vel aduersus eum competunt. l. Seruum, nuper allata. Hic etiam potest ab alio procurator dari. l. Seruum prædicta. §. Ex contrario, ubi legitur: [Ex contrario quoque cum procuratorem dari posse manifestum est. Publicè vole est absentes à quibuscumque defendi: nam & in capitalibus iudicijs defensio datur. Vbiunque itaque absens quis damnari potest, ibi quemuis verba pro eo facientem, & innocentiam excusantem, auctori æquum est, & ordinarium admittit, quod ex rescripto Imperatoris nostri apparet.] Hæc ibi.

In quibus rebus mandatum consistat.

CAPVT IV.

PRIMO quaeritur, An de re turpi possit mandatum dari, vel accipi? Minime. l. Si vero non remunerandi. §. Si adolescens. ff. Mandati, & Instit. De mandato. §. Illud. Vnde si quis mandauerit alteri, ut hunc, vel illum occidat, nullum est mandatum, nec vlla inde existit mandati actio, quamuis si mandatarius occiderit, mandator culpam contrahat, & reus poenæ sit, quæ est in homicidas constituta. Et hoc est, quod dicunt Bart. in l. Non solum. §. Si mandati. ff. De iniur. & alij Iuriconsult. teste Iul. Clau. lib. 3. sententiarum recepta. §. Practica criminal. quæst. 39. num. 3. eum scilicet, cui quis mandauit, ut alium occideret,

L1 2

ex man-

ex mandato non teneri, sed ob mandatum, hoc est inter eos mandati contractum, siue actionem non interuenire, & vnus possit aduersus alterum agere, sed vtrunque prenam mereri ob factum, hoc est, ob eadem ab vno patratam, & mandatam ab altero, & ita aduersus vtrumque datur actio ex maleficio, & ex re ipsa. *l. Ex maleficio. ff. De actionib.*

Secundo quaeritur, An mandatum de re incerta datum valeat? Valeat secundum Glossam in *l. 2. ff. Mandati*, puta, si tibi mandauero, vt mihi fundum emas, & nec exprimo, quem fundum, nec pretium: quantum Salicetus dixerit non subsistere mandatum, si res, & pretium sit incertum. Sed verius est, quod dixit Glossa: nam cum mandatarij diligentia, & industria eligatur, licet res, & pretium sit incertum, mandatum intelligitur, vt fundus sit vilis, & commodus, & pretium sit iustum, & moderatum.

Tertio quaeritur, An mandatum de re propria emenda subsistat? Minimè. *l. Neque. ff. De Reg. iuris.*

Quenam ad mandati substantiam, vel naturam pertineant.

CAPVT V.

MANDATI contractus primum requirit mandatoris, & mandatarij consensum: nam mandatum consensu contrahitur. *l. 1. ff. Mandati*. Vnde potest contrahi, & verbis, & iuribus, & signis experimentibus consensum, & inter praesentes, & inter absentes, per nuncium, & literas. *l. 1. ff. Mandati. C. l. Si literas. C. eodem titulo.*

Secundo ad substantiam mandati pertinet, vt obligationem praecedat, non sequatur, eo quod mandatum damus alicui de eo quod volumus, vt faciat. Quare in *l. Si verò. ff. Mandati*, dicit Iuriconsultus: [Si ego credens Titium pecunia mutua indigere, tibi mandauero, postquam pecuniam mutua ei dedidit, vt Titio pecuniam crederes, non valet mandatum.]

Tertio postulat substantia mandati, vt sit de re bona. *l. Si verò. ff. Si adolesem. ff. Mandati. C. Instit. eod. titulo. ff. Illud.*

Quarto requirit mandatum, vt in eo dando mandator certam formam praescribat, quam mandatarius in exequendo seruare debeat: nam in mandato contrahitur necessario, vt quis cui mandet, in qua causa, & negotio, & contra quem mandet. Si quaeratur, quibus verbis mandatum contrahatur? Respondeo ex *l. 1. ff. Mandati*, contrahi his verbis, volo, in iudicio, rogo: non autem verbis, ad moneo, exhortor, consilium do, commendo. *l. Idem quis. ff. Si quis ea. ff. Mandati. C. l. Si verò non remunerandi. ff. Cum quidam. ff. eodem titulo.*

De obligationibus, quae ex mandato proueniunt.

CAPVT VI.

PRIMO quaeritur, ex qua culpa mandatarius teneatur? Glossa in *Instit. De mandato. §. Mandatum, in verbo Iusta causa*, & in *l. A procuratore. C. Mandati. in verbo. Et omnem culpam*, ait Bernardum, & Ioannem, & Azonem interpretes dixisse, mandatarium teneri ex dolo, & lata culpa, & leui, & leuissima, vt dicitur. *l. In eo mandato. ff. Mandati*. vbi legitur: [Aliena negotia exacto officio geruntur.] Et in *l. A procuratore. C. de mandato*, vbi habetur: [A procuratore dolum, & omnem culpam, non etiam improbitum casum praestandum esse, iuris auctoritate manifeste declaratur.] Si omnem culpam, ergo etiam leuissimam: quia qui totum dicit, nihil exclu-

dit. Alios verò dicit eadem Glossa, nimirum Odofredum, & Martinum, putasse solum teneri ex dolo, quando mandatum datur gratia solius mandatoris; & ex culpa leui, quando mandatum est gratia vtriusque, vt in *l. Contractus. ff. De Reg. iuris*, habetur. Et in *l. Idem quis. ff. Mandati*. Sed primum, inquit Glossa, est verius, cum hic contractus multum discrepet ab alijs contractibus. Sic Glossa. Ita etiam senserunt Cynus, & Iacobus Arena in *l. A procuratore. C. Mandati*, & Dinus in *cap. Contractus de Reg. iuris in Sexto*. Et probant, quia is qui mandatum suscipit, sese mandatori obligat ad exactam curam & diligentiam, eo quod ob solam industriam eligitur. Sed reuera, cum mandatum nunquam sit gratia solius mandatoris, nunquam mandatarius ex leuissima culpa mandatori obligatur, nisi de ea expresse conuenerit, aut nisi sese obtulerit ad mandatum exequendum, cum mandator alium vellet eligere: tunc enim tacite videtur omnem diligentiam suam promississe. Quare si mandatum sit solum causa mandatoris, tunc mandatarius ex dolo tantum, & lata culpa tenetur. Quando vero mandatū est in utilitate vtriusque, tunc mandatarius etiam ex leui culpa obligatur. Praeterea si mandatarius salarium accipit, obligatur ex dolo, & lata culpa, quemadmodum fideiussor. Reuera dubitari non potest, quin illi veteres Iuriconsulti seuerus egerint in eos, qui mandatum non modo malitiosius gessissent, sui que stus, aut commodi causa, verum etiam negligentius, quia laedere, & violare viderentur amicitia fidelem, & vita societatem. Vnde mirum non est, si voluerint, mandatarium ex dolo, & omni culpa teneri.

Secundo quaeritur, An mandator mandatario teneatur ex casu fortuito? Innocentius, & Panormitanus in *cap. Sicut, de Iureiurando*, & Ioannes Andreas in *cap. Damnum, de Reg. iuris in Sexto*, censent actione mandati mandatarium petere debere, vt mandator sibi soluat impensas, quas fecit gratia mandati exequendi: item vt resarciat sibi damna, quae ventura verisimiliter prauideri poterunt, quia mandator ea cogitare debuit à principio. Id autem probant argumento sumpto ex *l. Nefarius. ff. De negotij gestis*. Sane in *l. Inter causas. §. Non omnia. ff. Mandati*, sic habetur. [Non omnia, quae impensurus non fuit (Procurator) mandatori imputabit, veluti quod spoliatus sit à latronibus, aut naufragio res amiserit, vel languore suo suorumque apprehensus quaedam etrogauerit: nam haec magis casibus, quam mandatori imputari oportet.] Ex qua lege colligi videtur, mandatorem non obligari mandatario ex casu fortuito. Et in *l. Si quis alicui. §. Morie quoque. vers. Impendia. ff. Mandati* statuitur: Impendia exequendi mandati gratia facta, si bona fide facta sunt, restitui omnino debent, nec ad rem pertinet, quod is qui mandasset, potuisset, si ipse negotium gereret, minus impendere. Et in *l. Si seruus communis. ff. De furtis* dicitur: Quod si sciens quis ignoranti furem pignori dederit, omni modo Dominum praestare cogendum esse. Quod vero ad mandati actionem pertinet, dubitare se ait, num & quae dicendum sit, omni modo damnum praestare debere: & quidem hoc amplius, quam in superioribus causis, seruandum esse, vt etiam si ignorauerit is, qui certum hominem emi mandauerit, furem esse, nihilominus tamen damnum decideret cogatur. Iustissime enim procuratorem allegare, non fuisse se id damnum passurum, si id mandatum non suscepisset. Ex quibus duabus legibus videtur elici, mandatorem teneri mandatario ex casu fortuito: quod aduersatur ei, quod habetur, vt dixi, in *l. Inter causas. §. Non omnia. ff. Mandati*.

Quare dicendum videtur cum Innocentio, Ioanne Andrea, & Panormitano in locis supra citatis, mandatorem teneri mandatario ex casu fortuito, qui potuit initio à mandatore cogitari, & prauideri: & in hoc locum habent leges modo citatae: *Si quis alicui, C. si seruus communis*.

At vero non obligatur mandator mandatario ex casu fortuito, qui cogitari, & prauideri non potuit, & in hoc

locum